

1916

საქართველო
თბილისი

მ. შიბრა, 20 მარტი
 №12 - 1916 10 კ.

წელიწადი
 მ ე ო თ ხ ე

მიიღება ხელის მოწმობა 1916 წ. შპრ.
 თეატრი და ცსოვრება
 წელიწადი მეთხე. (იხ. მე-4 გვ.)

ქართ. დრამ. საზოგ. სასარგებლოდ სადაპო.
 გამომართება დღეს, 20 მარტს. „ახალი კოლეზია“ დარბაზში. იხ. მე-2 გვ.

არჩილ ჯორჯაძე

გარდაცვალებიდან სამი წლის შესრულების გამო
 (21 მარტს 1913 წ.)
 ელის გავა

მის. კახაძის გუნდი.

„სახალი კლუბი“

კ ვ ი რ ა ს, 20 მ ა რ ტ ს

ქართ. ღრამ. საზოგადოების გაგზოვა

თავის ნივთიერ მდგომარეობის გასაუმჯობეს. გამართავს

ს ა ლ ა მ ო ს

შემდგენს პროგრამით:

1 რაც გინახავს — ველარ ნახავ

ირველი მოკმ. ქ. ანდრონიკაშვილის მონაწილეობით

2 რუსული მინიატურა

ქ. ვასილიკოვას მონაწილეობით

3 ქორეოგრაფიული გან-
ყოფილება — ბალეტი

4 საკონცერტო განყოფ.
რუსულ ოპერის საუკეთესო ძალთა მონაწილე.

მონაწილენი: გრ. რობერტოვი, ალ. ყანელი, ბ. გოგიაშვილი, პიშნოვი, მ. ქიკელი და სხვ
ქართული და ინგლისური. ცეკვა. კოსკები, ფოსტა, პტი-შეო, უმპანიური, ყვავილები, ლფეტი და სხ

3 ჯერ ილდო საუკეთესო ეროვნულ ტანისამოსითვის

დასაწყისი სალ. 9 ს.

სალამის დისახლისი კნ. ვერა იაკ გრისთავის

№ 12

ფელიწადი
8 ივლისი

წელიწადი 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ სტამბაში ყოველ ეამს. ხელ-მოწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერიები საპრობლემატიკისთვის შეიწირება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანი“ სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41. მისამართი: თიფლისი, რედ. „Театри да Цховреба“ I. Имедашვილი

ქართული ფილანტრონიული საზოგადოება და ჩვენ

506
თბილისში არსებობს ქართული ფილანტრონიული საზოგადოება. ხუმრობა საქმე ნუ გგონიათ—ქართული ფილანტრონიული საზოგადოება! რა ადგილი უკავია მას ჩვენს ცხოვრებაში ან რა უფრადლებით ვეძებოთ ჩვენ მას?

ჩვენ უკვლავ ვართ ქართულ თეატრზე (რამდენადღაც კი უნდა ვაქვს უკვლავისა), ქართული ფილანტრონიული საზოგადოების „ჩემი“ არსებობა კი არაფერს ძიებს არ უფროსობს! რა არის ამის მიზანი? ჯერ ერთი ის, რომ ჩვენი ძიების დაფრთხობა არც ისე ადვილი საქმეა; მეორე ის, რომ, თუცა უკვლავი ეპიკური—ჩვენი, ქართული მუსიკა, ჩვენი ხელოვნება, ჩვენი ეს, ჩვენი ის,—მაგრამ ნურც ისე ძალიან დაუფრთხობთ ჩვენს თავს: უკვლავი ეს ჩვენი—ჩვენი ორივე გოგონის სიღრმეა ამოღობი... შესამეღი ის, რომ ჩვენს თითქმის დაუფრთხობა ვართ ჩვენი მუსიკალური ხელოვნების განვითარებით: გუგუზინან „თითქმის“ კომპოზიტორები, „თითქმის“ მომღერლები, „თითქმის“ დაქვემდებარები; კონტრტუ გუგუზინის თარი, ჭიანჭური; ქართულ მომღერლებს გუგუზინს ქველადებში,—რა ვუყოთ, რომ ამ 30 წლის განმავლობაში არაფერია წინ. მსეულად არ ეტობათ... აი, ესაა კიდევ ბრძობებს განმავით ჩინების და მკვლევების და ვითომ რა გვიჭირს,—ვისე რა ნაკლები ბეჭობა ვართ!..

სული გეშინება, როცა თვალს გადავუღებ ჩვენს ასეთს უბედურებასს..

ჩემი აზრით, ქართველი ადამიანი ბუნებას არც ერთ ღატკში არ წარმოუშვია ისეთი მშვენიერება, როცა რც სიმღერა-გატობაში, და გატობებულს შევძქვით ამ დიდებულ ხატებას!

მაგრამ რა! დღესაც ჩვენი ბუნებიდან ამოღებულს ეს ძვირფასი განძი ისევე ამ ზირველ-ფოფილი სხობთ გვიჭირავს ხელში და გვრც მთავრებობა მის საზოგადო მოსახულობათა განმარტებასს.. გავიგინებ ერთ წერტილზე,—ადარა ჩვენს სასობას! რადღც უბედურ ღობს წამოღობ ჩვენი მუსიკა და ფარსობლებს ერთ ადგასს..

საინტერესობა ის მოვლენა, რომ ჩვენი მუსიკის ეს უნდა რც მდგომარობა არაფერს შესფერის უფრადლებს არ აბრბობს. საინტერესობა ისიც, რომ ჩვენი სიმღერა-გატობის მდგნენი, სულ ცოტად ჩვენი განმარტობის, მეტად კმაყოფილი არან ჩვენი მუსიკის აწინდელი მდგომარობით და მეღობიანის დაუწრულადებლს „ი-ი-ი-ი-ი“ თუ ვინმე გადაუხვია, მზად არან ქრისტიან-ღმერთი ძირს წამოღობს! როდესაც ზირველად სტადეს ოთხ-ხობიანი ქართული გალობა, ქართული გალობის „მარტლ-მარტლუნენი“ ისეთი ზათობათა და ზეიმით ამხედრდენ, გეგონებოდანთ საქართველოს მტერი შემოჭრებობ! ქართული გალობა მხოლოდ სმ მზად შეიძლება! შეიბრებს ქართული გალობა!

ამ საბობლე წლის წინან განსეგებულ განმარტობის მქონან საზობარი ქართულ სიმღერა-გატობაზე; მთელი საათი ვუმტკიცებდი სხვს და სხვს მავალითთ ვერობიულ მუსიკიდან და

ძლიერს შეურთე რწმენა, რომ ქართულ ეროვნულ სიმღერა-გალობას არავითარი ხიფთია არ მოელოს, თუ მას ნამდვილი მუსიკოსის ხელი შეეხება. ასეთივე ბასი მიმიხდა ამ ცოტა ხანში ერთ განათლებულ ქართველთან, რომელმაც მიჰქინაფრად იცის ქართული გალობა.

ერთი სიტყვით, ქართული მუსიკა განიღვინოს მისეთუნისხანის ბუნს, რომელსაც დარჯაღ სსტოკი ეტვიანი პტრინი ადგას თავს.

შორს რად წავიდეთ: შარშან თუ შარშანწინ ქართულმა ფილარმონიულმა საზოგადოებამ ჩვეულებრივი დილა გამართა; ამ ჩვეულებრივ დილას, რასაკვირველია, ჩვეულებრივი რეცენზიები მოჰყვა. ერთი მთავანი ზედმოწვევით ასეთი იყო: მუსიკალურმა დილამ სსსამიოვრო შთაბეჭდილება მოახდინა, მხოლოდ არსად იყო ქართული ეროვნული მუსიკა.

რას ნიშნავს ეს ზარსად იყო ქართული ეროვნული მუსიკა? — ვერ მივხვდი მაშინ და დღემდისაც ამ სპეკულურის ზირი ჩემთვის გაუგებრია!

მუსიკალურ სასწავლებლებში სწავლიან საზოგადო სიმღერას, სხვა და სხვა საკრავებზე დასვერას (არა ჭიანჭურსა და ჩონტურს), თეორიას და სხ. ამ მიზნისთვის ევროპულ მუსიკოსებისგან შემუშავებულია მუსიკალური ფორტატურა, —საფრეოშოები, ზიესები—და რას მოელოდნ ბ. რეცენზენტო ქართული მუსიკალური ფორტატურადან, რომელიც არ არსებობს!.

საიდან წარმოსდგება ქართული ინტელიგენციის ეს უნაწილი შეხედულება ქართულ მუსიკაზე? ვითოვ ნუ იწინებენ, —ამის მიზეზად მე ვთავი იმას, რომ ქართველებს ჯერ ნამდვილი ინტელიგენცია არა გვახვს... ესრედ წოდებული, განათლებული—გვეყვანან, მეცნიერების რომელიმე დარგის მცოდნენი—გვეყვანან, მაგრამ ფართე მსოფლმხედველობით განვითარებული ინტელიგენცია ჯერ არა გვახვს. ჩვენს ინტელიგენციას არა ჰქვს ჯერ შემუშავებული მთლიანი მსოფლმხედველობა და ამისათვის მის ზაროვნებას ვოველ ნაბიჯზე ცალმსრიგობა ეტეობა; ჩვენი ინტელიგენციის ზაროვნება უფრო-უფრად არის დაყოფილი და ამ უფრების ერთმანეთში გაშორი არა აქვთ, მასმასდავე მოკლებულია სინტეზის საშუალებას: ერთ უფრაში დამაზი ხვევრდი დევს, მეორეში დამტყანარი კარტოფილი.

სამასლოვროდ დამრჩა ასეთი შემთხვევა: ერთი ქართველის ინტელიგენტის პატრას ქალმა შესამჩნევი ნიჭი გამოიჩინა მუსიკოსის და მშობლებიგ ხელს უწყობდნენ მის განვითარებას. ერთხელ ამ ოჯახში ვიყავ. ვსტუდვართ, ვდაზმარაკობთ... მეორე ოთხში რთაღზე ვარეშობდა პატრას ქალი და ისე კარგად უყარვდა, რომ ჩემი გულდისურთა იქით იყო. შემოვიდა ნანობი ქართველი ერთი ინტელიგენტი—„ნამდვილი“ ინტელიგენტი—ზანტრინანია... მიუვლო ვთრო: —ეს რა არის?—ჩემი ქალი უყარვსო, უზანუხა მასზინძელმა არავითარი უფრადლება არ მიმიპრობო ნიჭიერმა ბავშვმა, —ზანტრინანია:“ მხოლოდ დამთქნარად და უმეხსად ჭკობისა: მივხურნედ ამხადებო?!

კანა ცხნადი არ არის, რომ ამ ინტელიგენტს „სამუსიკო უფრაში“ დამტყანარი კარტოფილი ედარა?!. საუბედუროდ ეს ინტელიგენტი გამოხაკლისად არ ჩათვლება ჩვენს ცხოვრებაში.

რაც შეეხება ჩვენი ძველებური სიმღერა-გალობის მცოდნეთ, რომელნიც აღმაცნარად უუფრებენ უოველს ახალს ჩვენს მუსიკაში, ეს ჩემთვის ცხდადა: გარდა გაზნებრივული სიმღერა-გალობის მთ არავითარი მუსიკალური ცოდნა-განვითარება არ აქვთ და მეტრც არ მოეოხევაბთ. გარდა ამისა, ჩვენი ძველებური სიმღერა-გალობის მცოდნეთ საზოგადოებრივი უფრადების მონაზოლია ჭქობლით აღებული (დამისხურეს კიდეც) და უოველი ახალი ინტრეკის ჩვენს მუსიკაში ამ მონაზოლიის მეტრცად გამოადის. მე თითონ მიმიძინა ამის აღნიშვნა, მაგრამ სავუბედროდ, მიგონია, არა ვცდები!.. სად არიან ჩვენი სიმღერა-გალობის მცოდნენი, —დასტრიალებენ სიყვარულით ფილარმონიულ საზოგადოებას? არა! უწყობენ ხელს, რთაც კი შეუძლიან? არა! ზირაქით: რამდენადაც გატეული მიქვს, მტრობა და განხეულია სიყვარული მთ შორის!.. ვეველს უნდა შეთთანა იფოს, ვეველს უნდა თავისი შევლა შეტყანარი, ნამდვილი შევლა კი მივადებულია ორიოდე კანცის ანაზრად!.. ვოველი აღამინის ზირადი ინიციატავა და სქიანობა საქებურია, მაგრამ არ უნდა დავიფოვოთ, რომ დიდი რამის გაკეთება შეუძლიან მხოლოდ კარგად დაცენებულს მუსიკალურ სასწავლობელს და ჩვენი უმთავრესი უფრადლება სწორედ აქეთ-

კენ უნდა იქონ მამკრობლი! უამისოდ ნახვეარ
სახუების შემდეგად ისევ ის ქულაჯგუში გამა-
წობილი „ჭანდო-თარალო“ იქნება, რაც არის
ესა, რაც აუთ ნახვეარ სახუების წინ!.. ჩვენ
კი მოგვწინა ეს გაქვებულო ერთი და იგივე-
ობა და უფროაუბი ხომ მხოლოდ ეთნოგრაფი-
ა ინტერესით გვიამყნენ. ქულაჯგუში უმოძრაო-
დაც ემბლემატად გადაიქცა და მისი დანახვა რადან
ფიქვადობას წამადგეს გულში!

სახოვადობამ უნდა მიაქციოს უფრადლება—
დადი უფრადლება ნოტიო კუნჭულში მიკვებულს
ფილანთინიულ სახოვადობას: იქ არის ჩვენი
მუსიკალური აღმობინების იმედი; დანაუულ ზჭ-
რა-ჭანდოლოა მხოლოდ იქ შეუძლიან იქვე ისეთ
რადმე, რომ გააჩინოს მთელი ქვეყნიერება...

ნ. ზოიკაძე

არჩილ ჯორჯაძე
გარდაცვალებიდან 3 წ.
მესრულების გამო († 21
მარტს 1913 წ.)

**დ რ ა მ ა ტ უ რ გ ი
ს. ჭანტური შვილი**
სამხედრო სამსახურში
გაოწვის

მოსე წინასწარმეტყველი

(არჩილ ჯორჯაძის სხოვნახ)

მწუხარე იყო მოსე და ნაღვლიანი. სევ-
დის ბეჭედი მის უშუბლს ღრმა ნაოქვად და-
ბნეოდა და შავ ფიქრთ თავი მისი მიწად და-
ხვარათ მძიმედ.

არაფერი ახარებდა მოსეს. მისთვის ამაო
იყო სიმდიდრე ფარაოს სასახლისა. მას, ყრმის
—ვერ ხბლავდნენ ვნებიანი ტურფა მხევალი-
ნი... ყოველი აღერსი და სიამე, რომლებიც
უხვად იყვნენ განზნეულნი აღმობრდელი მეფის
ოჯახში, არ ეკარებოდნენ, მხიარულებას არ
იწყებდნენ ყრმა მოსეს გულში. არა, მოსეს
გონება სხვა რამეს დაეკირა. მისი ფიქრნი
სხვის დასტრიალებდნენ, სხვას ევლებოდნენ

თავს და ეს სხვა იყო ერი, მშობელი ერი,
რომლის საბედისწერო ვინაობა უკვე გაეცნო
მოსეს. კვსოდა იგი ერი მონობის მძიმე
ულელს ქვეშ და ეს კვსა აღუღებულ ტყვი-
ად ეწვეებოდა მოსეს ტვინს. მონის ზურგ-
ზე ტყლაშუნით ემეებოდა ბატონის წნელი,
ნემსებიანი მათრახები ხორცის ნაფლეთებს ამ-
ნევენდენ ჰაერში, სკდებოდა კანი და აღის
ფერად ღებავდა კონკებს, რომლებშიაც გა-
მზხვეულიყო ზედკრული მონა-ებრაელი. და-
ლურჯებული, დაკორძებული ხელფეხი—აუ-
ტანელ მდგომარეობაზე ლაპარაკობდნენ. ჩა-
ცვივნილი თვალები, გამხდარი, გაყვითლენუ-
ლი სახე შებრალებას და შევლას ითხოვენდენ,
ეს იყო რომ არ ასვენება ფარაოს აღზრდილს.
ეს იყო რომ ანაღვლეთა მოსეს, ნაღველი
უფრო იზრდებოდა, უფრო აუტანელი ხდებო-
და, როდესაც იგი მშობელი ხალხის ღვდების
შარავანდელით მოკულ წარსულს გაიხსე-
ნებდა.

— აი, ერი—ერთ ღროს ძლიერი და
ამაღლებული!..—აი ხალხი—არჩული ღვთი-
საგან, მასთან მოლაპარაკე და მისი აღთქმის
შემნახველი!..“

— ერო მშობელი! ვინ შეგახსნა ბქე პირ-
ველობისა?..

— რომ დაგაძახუნა, რომ დაგამეჩაფა ეგ-
რე? ერო დაჩაგრული, ერო უბედურო, ვინ,
ვინ აღვიჩნდეს მომხმარედ, აღმომყავნილად,
დამციროვისა და მონობის საფლავისაგან?!
სანამდე ვგრე?! შეუძლებელია!..

სიმწარით იტყოდა მოსე და ცრემლები
მოადგებოდა თვალებზე.

ოჰ, იცოდა, კარვად იცოდა მან, რომ
ისრავლს შეველა სჭირდებოდა, ხოლო ვერ მი-
მხვდარიყო საითკენ ეძებნა გზა ხ ნისა.

... ახლა მარტოა მოსე, მან ვერ აიტანა
ტანჯვა-ვაება, წვალება და დამციროება, რომ-
ლებითაც ასაჩუქრებდნენ ეგვიპტელები ებრა-
ელთა. მოსემ უარყო ფუფუნებით ცხოვრება
საკუთარი აღმობრდელს მეფის სასახლეში. ის
მწყემსია, მწყემსის ცხვართა იოთორისათა სი-
მამრისა თვისისა მღვდლისა მადიამელთასა.
მიუშვებს მოსე იალაღზე ფარას, თვითონ კი

შიჯღებმა ნახორის მთის მაყვლოვანში და მიეცემა თავის საყვარელ ფიქრებს მშობელ ერზე, მის აუტანელ, მწვავე მღვთაობაზე. ოცნებას ფრთებს შლის. გონების თვალწინ ეხატება სხვა და სხვა თვალთწარმტაცი სურათები მომავლისა: „ვნახოთ მოველინა ებრაელთ მხსნელი... დამსხვრეა ბორკილები მონაზობის, შეშრა თვალზე ცრემლი, წაიშალა ხსენება ტანჯვა-დამციროების... ებრაელი დამეკვიდრა საკუთარ ქვეყანაში, აყვავდა, გამშვენიერდა, განათლდა ცხოვრება დებანგვებულთა... სიმღერა და მხიარულება ყველგან... თავისუფლება“!.. მერმე: „ებრაელებმა გაიხსენეს ძველი სჯული, ადათი... ალაშენეს სამსხვერპლონი, აღანთეს ლამპარი ჩამქრალ სარწმუნოებისა... ღმერთმა მოავლო წყალობის თვალს, გადმოხედა არჩულე ერს, მოუვლინა წინამძღოლნი და მმართველნი ისააკის, აბრაამის, იაკობისა და იოსების მსგავსი. გაძლიერდა ებრაელი, აფეთქდა საბოლ სიციხლქი... თავისუფლება!.. მერმე... მერმე?“ გატაცებით ეკითხება თავის თავს ფიქრებში გართული მწყემსი. სულ დააიწყება ყველაფერი... სპეტაკმან, მოლივილივე ოცნების ტვლითა გაუგრილეს შუბლი მოსეს, შეუშუსბუქეს სევდა, დაუამეს სულის იარები... ნათელი რამ ბრწყინვალე სვეტად ჩაეშო მთელ არსებაში! არა-ჩვეულმა სულის კვეთებამ შეიპყრო რაღაც საღმრთო ძრწოლამ და შიშმა მოიცვა მოსე... უსმინს იგი გარინდებული, უძრავად ქმნილი ზეციურს ხმას საამის: „მე ვარ უფალი ღმერთი შენი! მე ვარ თავისუფლება, ხსნა და მშველი შენის ერისა! წარინადე ხამლი ფერხთა და ისე მომიახლოვდი... ხილვით ვიხილე ძვირის ერისა, რომელი არს ეგვიპეტსა და დაღადება მისი, რამეთუ ვიცი ჰითი იგი მათი და გარდამოვებდ ვანარინებათ მათთა ხელთაგან ეგვიპეტლთაგან. და შეყვანებათ აღვილსა ფრიათ კეთილსა... შეგიძლია წინა უძღოლე მს?..“

შეწყდა ხმა... გრძობების შეკრება ვეღარ მოასწრო მოსემ. მიწოდ განერთხო რვი და ათრთოლებულმა წამოიძახა: „ჩემს გულს ზვარკად შევწირავ და სულს კანდელად დავანთებ იმის ტაძარში“...
 მაშ ალთქმის ქვეყნისკენ!!!

მიუღღის მოსე მშობელს ხალხს, უკვე თავისუფლის და ბედნიერს—მიუძღვის აფრიდა კეთილ ადგილისკენა. იგი ხალხია ეხლა, ვით არწივი მთებისა და უშიშარი ვით რისხვა ღვთისა.

მას ღმერთი იეღოვა სწყალობს!.. მოსეს ვერ აშინებს ვერც ურიცხვი მხედრობა ფარაოს, უკანვე დასაბრუნებლად წარმოგზავნილი... აეტლები ფარაოსი და ყოველი ძალი მისი შთასთხია ჯღვასა შინა... ვერც სხვა რკალივით რომ შემორტყმიან ებრაელებს და მსურთ დამონონ, დააბრკოლონ წინსვლა თავისუფლის ერისა. „ხელი ღვთისა მოსრავს ყველასა, ილოცეს წინამძღოლი და „შიში და ძრწოლა შეიპყრობს“ მოშურნეთ.

არ უფრთხოდა წინამძღოლი არც დაბრმავებულ, მონობას შეჩვეულ ისრაელთა ყველრება-უქმყოფილებს, რომლებიც ყოველ წამს და ყოველ ნაბიჯზე გაისმიან. მოსე აკმაყოფილებს ხალხის თხოვნას, აქრობს გაქირვებას, არჩენს ქრილობებს სიღარიბისას და სასოწარკვეთილებისას...
 უღანბნო ოთომი... წყალი არ ყოფნის ხალხს. გარშემო მხოლოდ ქვიშაა და შიშველი სალი კლდეები. ყრუ ყოყმანი ისმის. მოსე კვერძხს დაჰკრავს და ცივი ცქრიალა ნაკალი გადმოსკდება.

აღმოსავლეთის მზე შეუბრალებლად ახურებს... ბული ასდის გზას. შეუძლებელია სვლა. მოსე ღმერთს შეევედრა, ღრუბელი მოიცეს მიდამოს დაბრუკულს, საამო ჩრდილი მიეფინება ისრაელთ. ღამეს კი სვეტი ცეცხლისა ანათებს. „ადა აღარ მოაკლდა მათ სვეტი ღრუბლისა დღისით და სვეტი ცეცხლისა ღამითა.“

სინას უღანბნო... დადილო, დაქანცულ ხალხს საქმელი შემოაკლდა. ღრტვინვა გაისმა. წინამძღოლი ლოცვად დგება. ქამადი და წყალი ვაწნდება, ასე უღლის მოსე თავის ერს, ასე ევლება იგი მას თავს, რაფა შეიყვანოს აადვლესა კეთილსა, და რომ მომხადებულ და ღირსეული იყოს ებრაელი იმა ადგილის დასაპყრობათა, მოსე სჯულს უწერს ძეთ ისრაელისა. მცნებათ აძღვეს, რომელმაც უნდა დასწვას ყოველივე ნაკლი და ილა-

მალღოს სახელი მოწყალე იეღოვასი არჩეულ
ერში. აღფრთოვანებული, ძლიერ-მოსილი მი-
სწრაფის წინამძღოლი წინ, მიედინება ის-
რაველი თავისუფლებისკენ, აღთქმულ ქვეყნის-
კენ. აჰა, საზღვრები უკვე მოსჩანან, აჰა მი-
ზანი ხორციელდება. მაგრამ, წინამძღოლი ილ-
ღება: მოსეს ძალღონენ მოკლებია... მას
ღმერთი მოუწოდებს...

ღამეა... ვარსკვლავები ცის ლაქვარღში
ციმციმებენ. მიწა გამსკვირვალე ნისლს მოუ-
ცავს. მისი კალთები ღვინობრივის ალერსით
მოხვევია პატარა მთას—წაბაისს, რომელიც
ქანაანთ ქვეყნის განაპირა საზღვარია. ამ მთის
ძირში დაუბანაქნია ისრაელთა. კარგებში სი-
ჩუმეა. სძინავს ყველას—ბნელა ყველგან, ხო-
ლო ერთ განაპირა კარავში ოღნავ ბეჟუტავს
სანათური ქონისა. ხმა დაბალი ლაპარაკი ისმის.
აქ არიან მოსე და იესო ნაველი.

— „მე ვერ მოვესწარ, —ამბობს მოსე:
საკუთარის თვლით მენახა ბედნიერება ჩემის
ერისა. მე არ მეღირსა დამკვიდრება მხარეში,
რომლისცა ეფუცა ღმერთი მამათა ჩვენთა.
მაგრამ განა საკმაო არ იყო, რომ მე მითი
ესკოცხოობდი, რომ მის სახეს, მასხედ აზრს
სიყრმიდან ვატარებდი სულში, მას შევტრ-
ფოდი, შევხაროდი, მითი ვამაყობდი და ვუმ-
კლავდებოდი ყოველივე დაბრკოლებათ?!

უკანასკნელადაც შევებდავ მას!..

იესო! მე მივდივარ, მე მიმიწოლა იეღო-
ვამ და აი, ხედავ იმ მძინარე, სიბერეში
მყოფ ხალხს:— იგი შენ ღუნა გებარებოდეს,
—ნუ შეშინდები, ნუ შეძრწუნდები შენ. ფრთა
ორბისა მოიბი, მძლეობა ლომისა შეიმოსე,
წარუქმდე წინ ისრავლს და დამკვიდრე იქ,
სადაც ვისწრაფოდით ეგვიპტეთგან. არ შე-
გაფრთხობს არავითარმა დაბრკოლებამ, ანუ
გაქირვებამ. არ შეგაშფოთოს ხალხის დრტეინ-
ვამ და ყიყინმა. მან არ უწყის საშინელება
თავის მღვამარეობისა, პასუხის გებისა აღთქ-
მის წინ, რომელიც მამა-პაპამ, აბრაამმა, ია-
კობმა, იოსებმა გადმოგცეს სინათლისკენ წა-
რავლინე ისრაელი! შენ გაბარებ. მოუარე მას,
ვით თვალის გუგავს... წყალობა იეღოვასი იყოს
თქვენზე!..

თვალცრემლიანი გამოთხოვა მოსე იესო
ნაველსა და კარზე გამოვიდა

შუა ღამე უკვე გადასულიყო, განთიადის
ვერცხლის რკალი მოველო აღმოსავლეთის-
თვის. მოსემ კარგა ხანს უტკიბრა მძინარე კარ-
ვებს. მერმე მობრუნდა და ნელის ნაბიჯით
აჰყვა წაბაის კიდეს. მალა ავიდა, სულ მალა
რთხემსა ზედა ფაზგაზისა, რომელი არს პირის-
პირ იერიქოსი“. ხელის გულივით გაეშალა
მოსეს წინ მთელი პალესტინა, დილის სინა-
ზით აღსახეს და მკრთალ ნისლში გამოხვეუ-
ლი. ნათელი სახით და უსაზღვრო სიამით აღ-
სახეს უტკიბრა წინასწარმეტყველთა მწვანეთ
მოზიბინე დაცვარულ მინდვრებს, ქოჩორა ბაღ-
ნარს, ჩაფუქრებით მიმდინარე იორდანეს და
კედრინის ტყეთა... ლიბანის მითი დაბე-
რილმა ნიაგმა დაუფარცხნა მოსეს თმა, ამო-
უმშრალა თვლები... მთელი საუკუნე იყო ამ
წუთში! დიდებული წინამძღოლი დაეშვა მი-
წაზე და განუტრევა სული. მზე უკვე ამოსუ-
ლიყო და ოქროს გვირგვინი დაედგა მიცვა-
ლებულისთვის. გარდაცვალა მოსე, დამარხეს,
ხოლო საფლავი მისი არავინ უწყის მოდღე-
ინდელით-ღღემდე. ძლიერ ვიწროა მიწა ამ
გვარ აღმიანთათვის: მათი საფლავი—თვით
ხალხის ხსოვნაა.

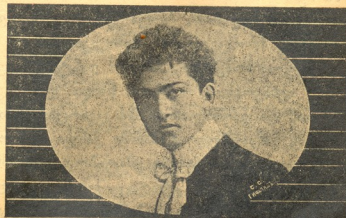
ე პ ი ლ ო გ ი ს ე ბ უ რ ი

ვით ებრაელთა განახლების მამამთავარი,
იგვე დაიწვი შენც, ტარიგო წმიდაო, სამშო-
ბლოს ტაძარში. დღეს ტაძარი იგი კარავს
უპატრონოს დამსვენებია. სამსხვერპლოს ცე-
ცხლი ოღნავ ბეჟუტავს, საღმრთო კანდელი სუ-
სტად ფარფატებს.

არ არის ქურუმი თავდადებული. არ
არის მეგვიდრე, არსით სჩანს იესო ნაველი!..

1914 წ.

ობოლო

მსახიობი ი. ჟივიძე
სამხედრო სამსახურში გაიწვიეს

პატარა ზღაპარი

ლორეთის ტაძარში იღვა ლომობიერების ღმერთის ნონას ქანდაკება. არავინ იცოდა მისი გაზენის და დაარსების ამბავი. ის მუდამ იყო და მუდამაც იქნებოდა. საუცხოო კოხტა თავი ამშვენებდა დაფარულ სხეულს, რაც ქვეყნად სიღამაზე ყოფილა გაბნეული, რაც ღვთაებრიობა დაქსული ბუნების წილში — ყველას თითქო აქ მოეყარა თავი და ამ მშვენიერ ქანდაკების თვალეში დაბუდებულიყო. იმათში ამოიკითხავდა ყველა კაცი თავის ნუგაშს. შეფარებული, დატანჯული, დასჯილი, ღარიბი, დაფარომილი — ყველა ლომობიერებას და საღბუნებას მიიღებდა, იმის თვალების შემხედვარე.

გარდა თავისა სხვა არაფერი ჩანდა. ქანდაკებას ტანზე შემოხვეული ჰქონდა ძვირფასი ქსოვილი, რომელიც ფარავდა მის საღმრთო საიდუმლოებას. ვერც ერთი ქურუმი ხელს ვერ შეეღებდა ქანდაკებას... ყველანი თრთოდნენ მისი სიწმინდის წინაშე. ვიღოდა ეამი და ღორეთის ქანდაკებას თანდათან სახელი და თაყვანება ემატებოდა.

მოთაყვანეთა შორის ერთი ვინმე ფარსავი. არავინ იცოდა, სადაური ან ვინ იყო ეს ახალგაზრდა. სულ დაღვრემილი დადიოდა და ქანდაკებას თვალს ვერ აშორებდა. მთელი დღეები იჯდა და თვალცრემლიანი გატაცებით შესტკვროდა ნონას.. მის გარშემო ბაღახი ირეოდა, მლოცველები მიმოდრიოდნენ, მაგრამ ფარსავი არავის ყურადღებას არ ატყვევდა. მისი ოცნება, მისი გატაცების საგანი ნონა იყო.

ერთ საღამოს, როცა ქანდაკებას ჩვეულებრივ მლოცველები შემოეცალნენ და ის, სასწაულოთ მომქმედი, მარტო დასტოვეს, ფარსავი ფეხაქრეფით შეიპარა წმიდა ლომობიერებისთან და გაიშხლართა მის კვარცხლბეკთან. ოდნავ განათებულ ტაძარში ქანდაკებას თითქო ძალა და სათნაოება ემატებოდა. ფარსავი თრთოდა... სახებზე რაღაც გადაწყვეტილება იხატებოდა, მაგრამ საშიშროებას შეგებრო მისი ბუნება. ის დიდხანს იტანჯებოდა, ორ

ვილის ქარტეხილი მის არსებას აფორიაქებდა.

ბოლოს ის გატაცებით შეეტოტრტმანა კვარცხლბეკს და გმინვით წარმოთქვა: „ღიღარა შემიძლიან მეტი მომავალი, ნონა, აქვე გამაქრე, მაგრამ იცოდა, რომ მიყვარხარ... მიყვარხარ და ვეღარ გავძელო! უნდა ვნახო, უნდა განვიცადო, შენი წმინდა საიდუმლოება! უნდა მოგვლიჯო სამოსი, რომელიც მიმალავს მე ამ უნაღლეგ ბედნიერებას! მე ტაძარში ვარ, მე ღვთაებრივ ადგილზე ვდგევარ და მის წმინდათა წმიდადმი ხელი არ მიმიწვდება! არა, უნდა მოგვლიჯო სამოსი და ნუ გამკიცხავ, ლომობიერო!“

ფარსავი თანდათან ეტანებოდა სამოსს.. და ბოლოს სწვდა ერთ კალთაში და, რაც ძალი და ღონე ქონდა, დათხლიშა ძირს...

საშინელი გრგვინვა შემოესმა ფარსავს. მან იგრძნო, რომ ქვეყანა შეინძრა, ტაძარიც შუა გაიყო. ყოველი მხრიდან ჩოჩქოლი, ხმაურობა და ალიაქოთი ატყდა... ფარსავი გარბინდებული იღვა უძრავად. ის თითქო ქვე იყო, ანგარიში ვერაფრისთვის გაეწია და გარკვეულს ვერაფერს გრძნობდა. სწამდა კი, რომ რაღაც საშინელება ჩაიდინა.

ამ საშინელებასთან მის სუცხოვო ნაზინმა შემოესმა და მახლობოლად ვიღაცის ცხელი სუნთქვა იგრძნო.

— „ფარსავ, ჩემო ფარსავ, შენი ვარ შენი, გამაღობ, რომ გამაოცხლები!“

ფარსავმა იგრძნო, რომ ნონამ ხელი მოხვია და თავისი მშვენიერი თავი მას მკერდზე მიაყრდნო.

— „წმინდა ნონა?!“ შესძახა ფარსავმა.

— „ღიღარ წმინდა, მაგრამ დღემდის მკვლარი ნონა ვიყავ მე! დღეს კი ცოცხალი ვარ და შენი ვარ, ჩემო ფარსავ!.. მიუწლომელი ვიყავ და წმინდა ვიყავ, მაგრამ მკვლარი ვიყავ და სიცოცხლისა არა ვიცოდი რა! ესლა ცოცხალი ვარ! ოჰ, სიცოცხლე! რა ტუბილი და მშვენიერია იგი!“

ნონა და ფარსავი ფეხ-აქრეფით გაიპარნენ და მიიმაღნენ ღამის წყვილიდში.

გ. რუშაველი

განსივსს შუა მყოფი შ. შ.ს. ზარი და სურ...

ჩუმი მოღვაწენი

ღმერთო მივე ჩვენს ქვეყანას
ბედი და ბედნიერებას!

ვ. კირვალიძე

გლეხი მოღვექსე-მოღვაწე
ვასილ ნონიას ძე კირვალიძე
(25 წ. სახალხო მუშაკების გამო)

ადამიანთა ნამოღვაწევის აღნიშვნა, რომელნიც ყველას თვალში უფარდებიან, და თითქმის არც კი ახსენებენ, არ ამჩნევენ ისეთ ადამიანებს, რომლებიც მამულიშვილური გრძობით გამოხარნი, მოძმეთა საკეთილდღეო მისწრაფებით აღზნებულნი, უჩუბრად, შეუშინებლად ემსახურებიან ხალხის განაფხიზღობას, სამშობლო თეატრის გავლენის ზრდასა და მწერლობის გავრცელებას...

ერთი ასეთი ჩუმი მუშაკთაგანია ჩვენს მდამიო ხალხში—განსაკუთრებით ხელზე მოსამსახურეთა შორის—კარგად ცნობილი ვასილ ნონიას ძე კირვალიძე...

ვ. კირვალიძე „საწყაიო რაჭველი გლეხის შვილია“, როგორც თვითონ ამბობს ერთს თავის ლექსში, ბალღობიდანვე გამოეცქა „მინდორს მამუელს და შეჩვეულს მიწასა, წყალსა“... ეს ის დრო იყო, როდესაც უმიწა-წყლობით შევიწროებული რაჭველი გლეხკაცობა, „ბატონის მათრახისგან შეწყულებული“, როგორც ამბობს ილია ქვაჭავაძე, თბილისს მოიწვედა ბედის საძიებლად... ბევრი მათგანი მიკურტნენ, დღიურ მუშად, მემტლედ, უმეტესად კი ხელზე მოსამსახურედ დგებო-

და... და ბრმა ბედის დაცინვით ამ შინაურ ხალხს თბილისში ჩამოსახლებულ-ვაბატონებული უცხო ტომი „მოთრეულა“-ს, რამერეულა ლეიტეკლეა“-ს და სხვა ასეთი დამინავი სიტყვებით ამკობდა. რკინის სასიათი უნდა ჰქონოდა კაცს, რომ ამ დროს თბილისში არა თუ კულტურულ მუშაობაში ჩაბმულიყო, არამედ ფეხი მაინც მოეგარებინა... თვით ჩვენი დიდი ილიაც კი თითქო უცხოსავით შეჭყურებდა ამ „გამოქცეულთა“.

„აქ სად მოსულხარ? რად დაჰკარგე და რად დას-“

ტოვე; მის მავიკრი ტფილასშია აბა რა ჰქოვე?!“-ო.

მაგრამ, ჩვენდა საბედნიეროდ, ამ „გამოქცეულმა“ ხალხმა თბილისში—თავის სამშობლოს დედა ქალაქში—არა თუ რაღაც ჰქოვა, ფეხიც მომიგარა და გვეწამს, ჩვენი მომავლის განმტკიცებაშიაც იგი დიდს როლს ითამაშებს...

აბა თვალი გადაავლეთ დღეს რამდენმა ამ „გამოქცეულთაგანმა“ თბილისში საუკეთესო სასტუმრო, საგაჭრო ანუ სახელოსნო გააჩადა და ჩვენი ერის კულტურულ-ეკონომიურ აღორძინებაში შეგნებით მონაწილეობს... ანა, ვიმეორებთ, ასეთი ხალხის გიორგულად გათვითცნობიერების დიდი მომწიფე ჩვენი ვასილიც იყო, პირველხანად ხელზე მოსამსახურე (სხვათა შორის, აკაკისთანაც მსახურებდა), რომელიც ახლა ბაქოში ერთერთი სასტუმროს ერთი პატრონთაგანია...

ვ. კირვალიძე სკოლის სკამზე არა მჯდარა, წერა-კითხვა თავისით ისწავლა, შემდეგ სამშობლო მწერლობის (ქართულ მწერალთა ნაწერებით) დაწაფებით განვითარდა, თვითონაც დაიწყო ლექსების წერა და არა ერთი და ორი აზრიანი ლექსი მოათავსა ქართულ ჟურნალ-გაზეთში*). მაგრამ ვასილი უფრო პრაქტიკული მუშაობით არის ცნობილი: როცა კი რამე საერო დღესასწაული გამართულა ჩვენში, იგი მუდამ პირველ რიგზე მდგარა ხელ-

*) მის ლექსთა ვრცელი კრებულის ხელთნაწერი ამ პუკარების დამწერთან ინახებოდა ამ ხუთიოდ წლის წინად, მაგრამ მოულოდნელ სტუმართა საქმიანობის ვახს საღდაც გაჭრა და დღემდე ვერ გვიპოვნია.

ზე მოსამსახურეთა მხრით და ერთის მხრით
თუ ჩვენს დღესასწაულებს ამკობდა, მეორით
— ასეთი გამოსვლებითთვისით მოსამსახურეთა
შორის ეროვნულ-საზოგადოებრივ თვითცნო-
ბიერებას აღრმავებდა... დღესაც იგი, უკვე
ჯანგატეხილი (მძიმე ავადმყოფობა გამოიარა),
თუმცა საკუთარ საქმეშია ჩაბმული, მაინც
სამშობლო ქვეყნის ყოველ მაჯის ცემას ეხ-
მარება, ხალხის კულტურულ წინსვლას ხელს
უწყობს და ზენაარს შეჰღალადებს:

„ღმერთო მიეც ჩვენს ქვეყანას
ბედი და ბედნიერება!..“

და ეს მხოლოდ ცალიერი სიტყვები არ
არის მისი: ამ ნატერას საქმიანაც ასრულებს,
რომ მართლაც ჩვენს ქვეყანას მალე ელირ-
სოს ბედი და ბედნიერება!..

გაუმარჯოს ასეთ მუშაკთ!..

იოსებ არიმათიელი

კალენიკე გ. ანთაძე,

ჯარის კაცი, ერთხელ დატრილი გერმანიის ფრონტზე,
ექვსი თვის შემდეგ ხელმეორედ გაიწვიეს ბრძოლის ველ-
ზე. პრილომისაგან გარდაიცვალა 17 იანვარს 1916 წ.
ბადიამის სამხედრო ლაზარეთში. მშობლებმა წაასვენეს
გურიას, სამშობლო სოფ. ბელოეთში. ამისი მეორე
მშაპ ასე დაიღუპა ტრალიკულად ბრძოლის ველზე ამ
ერთ წელიწადში.

ყ ვ ა ვ ი ლ ე ბ ი

ნ უ შ მ ი ი ზ რ ა ლ ე ბ ა თ ი!

თუ მამაკურად ბრძოლისა ველზე
ვერ მოვიხილად სამშობლოს ვაღი,
მამულს უჭირდეს და მე კი იმ დროს
ქარტაშში მგვოს პირბასარი ზეზლი, —

მაშინ, ოხ, მაშინ, სამშობლოს მთანო,
მაშინ თქვენ ჰეი, ამაყნო გმირო —
ნურც მკედარს, ნურც ცოცხალს, ამას გავა... ებით
ნუ შემობრალეობ, ნუ შემობრალეობ!

გეფხო ფშაველი

ქ ა მ უ ნ ი ს ზ ვ ე ლ ი

აღისფერია მთვარე ცის თაღზე,
ღრუბელი სხივთა ცეცხლში იწვება,
წყარო ჩუხჩუხით ყვავილთ წიაღზე
მიიკლავება და ხეფში წვება...
სისინობს სიო,
ბიბინობს მოლი,
თვალს აუტუნებს
ზედ ნამი ზროლი...
იას ყელს უმკობს
აღმასის რგოლი,
ტოკავს, თახთახობს
ლხენით ფოთალი...
და მეც მგზნებარე ფიქრ-ატეხილი
ვეუყვი სატრფოს, ვუხმობ და ველი;
ლურჯ ნისლთა ზღვაში მთათა გრეხილი
თვლემს უპასუხოდ, თვლემს ტყე და ველი
ცრუ მოლოდინით შეთალხულ ქნარზე
სიმთ შამოეჭლო კაემნის გველი...
რა რიგ გაშავდა მთვარე ცის თაღზე,
ცხარე ცრემლთა ქვეშ მოსთქვენს ღრუბელი,
მოსკოვი. **დ. ცვარნამი**

ს ი მ ლ ე რ ა

(საღმურ კილოზე)

ვინ არ იცის, რომ ბულბულისა
სწავრავს ყვავი ყვანჩალოა,
წყეულია მისი გვარი,
უნამუსო, ჩინჩალოა!

მის ჩხავილი ხალხსა ჰზარავს,
მოაგონებს რაღაც ავსო, —
ნეტა იყვებს მარდი ვინმე,
გაუგლიდეს მაგრად თავსო, —

მაშინ გული ჰპოვებს ღვინას,
ამუსიკებს ტკილიად ენას
და ბულბულიც, დაჩაგრული,
სამურად იწყებს სტვენას...

იანო ტეტუნაშვილი

თუშური ლეჩხეზი

ქალო რისთვის გიხარიათ
 კარგი ყმისა ცოლობაი?—
 კარგი ყმისა ცოლობასა
 კარგი უნდა ქალობაი:
 შინა სახლსა რიგი უნდა,
 კარე-კურსა შვენებაი;
 სტუმარსა კარგა დახვედრა,
 კარგი გულის ჩვენებაი.

დაიცა, ნუ წახვ, მკედელლო,
 ლურსმან-გამიკეთ ნაღისი,
 ცხენს უნდ დავაქრა ფეხებზედ...
 პირობა მაქვის ქაღისი.
 ვაე-ქალის მოარშიყესა
 ჩოხი უნდ გეცვას ჯაქვისი,
 ცხენიც უნდ გეყვანდეს ისეთი,
 რო ტოტი ჰქონდეს ქარისი,
 ენაც უნდ გქონდეს ისეთი
 მიქტე-მოქტეულ ქლარისი.

ბად. გელოვანი

მუშა მომდერად-მკალობელთა ლოტბარი

მ. კ ა ვ ს ა ძ ე

სარგობას დიდ კონცერტს მართავს სახალხო სახლში.

მუსიკოს-მასწავლებელი

† იოსებ გიორგის ძე მონადირიშვილი

ულამობელმა სიკვდილმა არ დაუფინა, ჩვენს
 საზოგადოებრივ ბანაკს კიდევ ზარი ჩამოურგა
 და ქართულ მუსიკოსთა მდირე გუნდს ერთი ნი-
 ჭიერი წევრი წარსტატა...

სამშაბათს, 15 მარტს, თბილისში მოუ-
 ლოდნულად სიღამობით გარდაიცვალა ჯერ კიდევ
 ახალგაზრდა (45 წ.) მუსიკოს-მასწავლებელი იო-
 სებ გიორგის ძე მონადირიშვილი...

ი. მონადირიშვილი დაიბადა თელავში
 1871 წ. 28 ქრისტეშობისთვეს, სწავლობდა თე-
 ლავის სასკოლ. სასწავლებელში, შემდეგ გადავიდა
 თბ. სას. სემინარიაში, სწავლ 21 წლისამ დაამ-
 თავრა კურსი. (შემდეგ უმაღლეს სასწავლებელში
 შევიდა იურიდიულ ფაკულტეტზე). მასწავლებ-
 ლობდა ჯერ თელავის სასულიერო სასწავლებელ-
 ში (2 წელაწინ), შემდეგ ქართულ გიმნაზიაში
 სიკვდილამდე. დაწმა ცოლი და სამი წერილი
 ბაღდი (უფროსი შთავანი 7 წ.).

მუსიკის სიუჟარული და ნიჭი ი. მონადი-
 რიშვილმა სიუმაწვილიდანვე გამოიჩინა: საერთოდ
 ქართულ მუსიკაში და განსაკუთრებით სამხმეფენ
 გალობაში დიდი ღვაწლი მიუძღვის. დაწერილი
 აქვს სხვა და სხვა რომანსები, მასქვის ტროპა-
 რები და სს.

იგი ცნობილი იყო ვითარცა ნიჭიერი სა-
 ეკლესიო ლოტბარი. ამ რამდენიმე წლის წინად
 შეადგინა მკალობადთა გუნდი, კარგა ხანს საუ-
 ცნოოდ აკალობებდა ეკლესიაში და მშობლიურ
 გალობის სიუჟარულს ადრეობდა.

კურთხეულიმც იქონ სახელი მისი და სსოგ-
 ნსა კი — უფვაფი...

ბ რ ი კ რ ტ ი

ბიესა სამ მოქ. და თხზ სურათად
(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 11)

IV

გიორგი, სონა და ილია ლუკიჩი შემოდან. (სონა თავის თათხში შედის. გაორგი ხელტოს გახდის და ილია ლუკიჩს შეაქვს გიორგის თათხში, რომელიც სწრაფად გამოდის ისევ სტენახე. გიორგი სწავრქელში ჩაჯდება და სივარას უკადებს)

ილ. ლუკ. (მზარულად) ძალიან დრო კი გაეპარეთ, ბატონო გიორგი, სწორედ რომ დაუფიწყარი ქეთი გვქონდა.

გიორ. ქეთივც კარგი იყო და კურიონებშიც ბევრი ვნახე. დიდი ჩუდავი კი არის ეს ვასილ ივანიჩი (ივანის) მე რომ მადის უფროსი ვიყო, მახრას კი არა, ხუთ ბატს არ მივბარებ. არა როგორ გასულელდა, როგორ გაგიყდა კაცი!

ილ. ლუკ. ის, ბატონო გიორგი, სულ იმ შავთვალა ქალღმის ბრალი იყო. იმათი ეშხით იყო ის ყანწები რომ ხუხა! (ივანის)

V

გიორგი, ილია ლუკიჩ და სონა.

სონა. (ეურს მოჭრავს ილია ლუკიჩის დახაკს) აბა იმ ქილებმა დაუყენეს იმას თვალეები. ქალებს არაფერი დაჰკლებია და ის კი სამასხარავო გახდა! არა, ის სკამი, რომ ვადმოუბრუნდა და ყირამალა ვადავარდა ის იყო სერი. (ივანის)

გიორ. (ილია ლუკიჩს სიცილით) სასაცილო ის იყო, ბარიზნები რომ ვეღარ ვაარჩია და შენ სიდელის დაუწყო არშიყოზა!

სონა. თხზილიცი წლის დედაკაცს! (საყრათო სიცილით)

ილ. ლუკ. (სიცილით დასიკუფლი) ბევრი ცხახა: „შვილო, შვილოვო“, მაგრამ ვერაფერი შეასმინა. (ზარას ხმა ისმის)

გიორ. ვინ უნდა იყოს ნეტა!

სონა. ვასილ ივანიჩი არ მოჩერებდის მთვრალი, თორემ აიკლებს აქაურობას!

ილ. ლუკ. ის ახლა კი არა... (ილია ლუკიჩის მიმართ) ერთ კვირასაც ვერ მოიკვივდის აქაურობაში, ისეთი მთვრალი იყო! (ილია ლუკიჩის ხმა)

გიორ. რა ამბავია, სად არიან ეს გოგობიკები! დევიძინათ, თუ რა ღმერთი გაუწყრათ!

სონა. (სიცილით) იმათაც ხომ არ გამოგვიცხადეს ბოიკოტი! (კიდევ ზარას ხმა)

ილ. ლუკ. მოითმინეთ, მე ვნახავ ვინ არის.

სონა. მოითმინეთ, ილია ლუკიჩ, დაუძახებ, ბიკი მოვა და ის გაულებს კარებს! (სონა ზარას ურეკავს ხედავს)

ილ. ლუკ. არაფერია, ბატონო, მე გეხლებით! (გადის)

სონა ნამდვილათ ისინიც გვეფიცებიან, თორემ სად არიან აქამდის!

გიორ. გვეფიცებიან და ყველას ჯავრს მაგათზე ვიყრი, მაგ ლაწირაკებზე! (გაჯავრებული რეკს ზარს. ამ დროს შემოდის ილია ლუკიჩი, ტელეგრამა შემოაქვს.)

გიორ. უკაცრავად, ბატონო ილიკო, შეგაუწხეთ. ეგ რა ტელეგრამაა?

ილ. ლუკ. დიახ, ტელეგრამა ვახლავთ. პოსტალიონი რედა თურმე. (გორგო გამოაწმეკს ტელეგრამას და ჩუმიდ კითხულობს. გაჯავრება ეტეობა. ჩქარას ნახაჯით იწყებს წინ და უკან სიარულს.)

სონა. რა ამბავია, გიორგი, ვისგან არის დებემა?

ილ. ლუკ. ცუდი ხომ არაფერია, ბატონო გიორგი?

გიორ. ცუდზედ უარესია, ჩემო ილიკო. წაიკითხე და გაიგებ. (იძვევს დეპეშას) ღმერთო ჩემო, ეს რა ამბავია ჩემ თავს! ნუ თუ ჩემი სახელი, ჩემი სიძლიერე, პიროვნება მაგ მურიანებმა უნდა დასთრგუნონ. (სწავრქელში ჩაჯდება)

სონა. (რომელიც აქამდის გაცხებული უყურებდა, გიორგის ამშვიდავს) დაწყნარდი, ჩემო გიორგი, რატომ აღელდი ასე, რა ამბავია! (ილია ლუკიჩს ბატონო ლუკო, მეც გამოგვინეთ დებეშის ბატონო, რაშია საქმე?)

ილ. ლუკ. არაფერია ბატონო სონა. ეს საქმე დაბემა ვახლავთ, სადაც იწერებიან, რომ საქონელი გვიპირდება და ვადახე ჩავვაბართო.

გიორ. არა, ნუ თუ მე მათი სასაცილო უნდა ვაგხედ, ნუ თუ ვილაც მუშებმა უნდა

პორუჩ. სერგეი ნიკოლოზის ძე აგულოვი სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის 3 კურსის სტუდენტი, სარკინოების ლაზარეთში სახალით გარდაცვლილი.

გამტეხონ წელში! არა, არა, მე მათ სურვილებს, რომ დაიხონენ, არ შევსრულებ. (იღია ლუკის) მისწერეთ დღემე მაგ ფირმებს რომ ვერ გაუგზავნი საქონელს გაფიცვის გამო. დეე, ვიზარალო, სულაც რომ დავიღუპო, მე მაინც მაგათ ჩონგურზედ არ ვითამაშებ. თუ უნდათ ძველ პირობებში იმუშაონ, ისიც ნახევარს გავყრი ქარხნიდან. თუ არ უნდათ—დავკეტავ წარმოებას და მაგათ კი არ ვათქმევინებ, რომ მოვერიეთ, შევაშინეთ და დავგვამაყოფილოთ.

სონა. გიორგი, რა დავგებართა! შენ თავს ანგარიშს არ აძლევ. მოიცადე ვიფიქროთ, და როგორც სჯობდეს ისე მოვიქცეთ.

ილ. ლუკ. ბატონო გიორგი, არც ასე გაჯავრება ვარგა. რათ იშვოთებთ გულს. დამშვიდდით, ავწონ-დავწონით საქმე და როგორცა სჯობდეს ისე ვიმოქმედლოთ. (მაჯღია შემოდის)

VI

ივანე და პავლია, შუშუკე კესა.

გიორ. სადა ხარ აქამდის, ზარის ხმა არ გესმის?

პავ. (ხმას არ იღებს)

გიორ. რას განუმებულხარ, შე ვირო, შენა!

პავ. (ხმას არ იღებს)

გიორ. (სონას) დარევე ზარი იქნებ გოგო მოვიდეს, ენახოთ ის რას იტყვის. (სონა რეკს ზანს, გიორგი ისევე მაჯღიას მიუბრუნდება) რატომ ხმას არ იღებ შე არამზადაე, ენა

ხომ არ ჩავივარდა! სადა ხარ აქამდის?

პავ. (ხმას არ იღებს)

გიორ. (გაბზავებული) ბიკო, შენ გელაპარაკები სადა ხარ მეთქი აქამდის? (შეშოდას) კესა გიორგი კესას და მაჯღიას) ეს რა ამბავია ზარს გირეკავთ და არავინ მოდისხართ!

კესა. (ხმას არ იღებს, მაგრამ სირცხვილით წითლდება)

სონა. გოგო, რას დამუნჯდით, სად იყავი აქამდის სთქვი.

კესა. (ხმას არ იღებს)

გიორ. (იღია ლუკის) მე ხომ გითხარით, ილია ლუკის, რომ იმ საციმიპროებს ყველგან აქვთ თავიანთი ქსელი გამბული მეთქი. ხედავთ ესენიც გადაურევიათ. აბა, თუ გინდათ სანაძლეოზე დავრეკოთ კიდევ ზარი, მოვიდეს ის ბებრუხანა მზარეული, თუ იმასაც ასე არ ჩავარდეს ენა! (რეკავს ზანს, შემოდის ბესარიონი)

VII

ივანე და ბესარიონი.

სონა. ეს რა ამბავია, ბესარიონ, ნუ თუ ზარის ხმა არ გესმით, რომ ყურს არ აპარტყუნებთ!

ბესარ. (ხმას არ იღებს)

გიორ. ეს რა შეთქმულობაა! ვის ეფიცებით, თუ თქვენც ბოიკოტს მიცხადებთ! გავსრესავთ როგორც კიას, თქვე ლაწირაკებო, თქვენა. (არც ერთი მოთვანი ხმას არ იღებს) აბა ერთი მიზრძანეთ, ბატონებო, თქვენ რაღა გნებავთ?

პავ. უერთდებით მთელი მუშებისა და საზოგადოების აზრს და ჩვენც, მათთან ერთად, ვიფიცებით და ბოიკოტს გიცხადებთ, სანამ მუშათა მოთხოვნილებებს არ დააკმაყოფილებთ.

გიორ. (სიბზავისაგან სიკვდილის მიდის. სრულიად ნერვებ აშლილი სსშინდად დაიფიცებს.) გასწით, გამეცალეთ სახლიდან. აღარა გნახოთ ჩემმა თვალებმან. (გაჯავრებული დადის) გასწით ეხლავე, აიკარით გულანახალი, წაიდეთ თუ რამ გერგებათ და მისცილდით ამ არე-მარეს თქვე მუქთა-ხორებო, თქვენა! (მაჯღია თვალით ანიშებს წასვლას. პირველად თვითონ გადის, მას მიჰყვება კესა; შუშუკე ბე-

საჩინო) ლაწირაკებო! არ, ეგენიც რომ ამყენენ ფეხის ხმას! წაიღინენ ესლა და ია-როს.

სონა. ერთი უყურეთ მზე გასაწყვეტებს. არა, მაგათ ვიღამ ასწავლა ეს ბოიკოტი!

გიორ. ასწავლენ და აბა ვნახოთ, რას იზამენ. (შედის გაჯავრებული თავის ოთახში)
(შემდეგი იქნება)

ვოგოი

კ ი თ ხ ვ ე ბ ი

(ქ. ხარკოვი გამართულ ქართულ ტრადიციულ სა-ღამოს* გამო)

რად დანკირდათ, რა ის სჯამო ქართუ-ლი ტრადიციული სჯამოს* სახელით მინათლეს? იქნება იმისთვის, რომ სჯამოს წინ დასა-რეგებულ ზღაპრებზე კურტინანი რაჭველი მუ-შისთვის ღვინით სახვე ტიპტორები აკვიდნათ? — ანა და ზაფიშეზზე მსხვილის ასოებით (ვიდ-რე თეთი—Грузинский вечер) „Шашлык“ წაქრათ?..

იქნება იმისთვის, რომ ქართველის დაუღვე-რობისა და უწესრიგობის კვალი სჯამოს უა-ველს ნაწილს და ვოველს განუთფილებს ვოველ-გან ნათლად აწდა?.. ანა-და იმატომ რომ, რამ-ღვინიშე, კინტოს ტანისმოსში გამოწვობილი სტუდენტო, — თეატრის ფთაეში „ჩვენებურად, დარდიმანდულად“ ბანოვანთ ულაზღანდარავებო-და? თუ არა და რა იყო ამ სჯამოსზე ქართუ-ლი—ეს სხელი რა უწოდეს?!... იქნება იმისთვის, რომ ბატონ ლიტბარს (გ. ბ— შვილს) გუნდი ვერ მოკმისადებინა და ისე ულა-ზათოდ აკანჯლა იგი უცხო საზოგადოების წი-ნაზე? განა ღამაზს მსმშობლოსა ისეთი უშნო შესრულება უნდა? განა ცოდვა არ ანის, რომ ისე დაამახინჯეს გულის დამატუვევებელი ჭან-გები მისი?.. განა შეიძლება ასეთი გულგრილო-ბა?.. იქნება იმისთვის, რომ უმაღლეს სსწავლე-ბელში მუთფს—მუნინგების წუაროს დაწფე-ბულს ახლავადობას ვერ მოკსურებინა—უცხო დამსწრე საზოგადოებისთვის რამე ცოდვლი საზრდო მიწოდებინა?.. ასეთი უშინაარსობა შექმენის მისი?... ნუ თუ არ შეეძლო ვისმე ან

მისხენება (დეე, თუნდ რუსულ ენაზე), ან სხვა იმის ვგარი რამ წაკეთს—ჩვენი დღევანდელი ბედშავის მდგომარეობის შესახებ, რამ ამათ მა-ინც დაწახსებინა—დღეს, თვალ რადე-ახვეულ რუს საზოგადოებისთვის ესოდენი ტანჯვა ჩე-ნის ერის ობოლის სულისა,—სულ ერთია, ჩე-ლოვნებდან, ისტორიადან თუ თანამედროვე ჩვენის ცხოვრებიდან იქნებოდა იგი?

არ შეგუევენის, ათსჯურ არა ასეთი უნდილო-ბა,—ცოდვა ასეთი უყურადღებობა...
ნუ თუ მარტო „Шашлык“ და „ღოლი“ და გვაქვს ქართული?!

ნუ თუ ეს სტუდენტობამ ჩაიღინა?.. ნუ თუ კიდევ განმორდება შემდეგში ამგვარი რამ?..

— არა, დროა, გამოვიდვიოთ... ქვეყანა ირუევა... სოცო ცეცხლითა და სისხლით ჭქმნის თავის ერის ბედნიერებას და ნუ თუ ჩვენ გან-თიადი საქართველოსი, რომელთაც სელით-სელ უნდა ვაკოვმინათ მისი გაბზარული სიცოცხლე, უნდა გამოურკვევლობის ბურანში ვიუენეთ სამუ-ღამოდ კართული?..
დროა...

მოკალეობა უგვე გვიზობს, გვეძახის...
მ—ოლი

ქ. ხარკოვი

ნეტორ გიორგის ძე თოფურჩიძე
ჯარის კაცი, ოსმალბთან ბრძოლაში მოკლული.

ც ხ ც ი ა ნ ე ლ ი

(ი ა კ ა რ გ ა რ ე თ ე ლ ი ს ხ ს უ ლ ი ე რ ო კ ო ნ ც ე რ - გ ი ს გ ა მ ო 13 მ ა რ ტ ს ახ. კ ლ . 4)

აიწია ფარდა...

სცენაზე თბ. სასულიერო სემინარიის მოწაფე-მგალობელი გუნდია, მის წინ ზურგ-შემოქცეული შავად მისილი კაცი...

წუთიც და ამოძრავდა ცაცია ხელი, მოისმა მძიმე ხმა...

ცაცია ხელის პატრონი გუნდის ლოტბარია, მუსიკოსი ი ა კ ა რ გ ა რ ე თ ე ლ ი, რომელიც მხოლოდ მარცხენა ხელს ამოძრავებს, მარცხენათი სწერს და ლოტბარობს, მარჯვენა კი დადუნებული აქვს, თითებ-დაკვლანძული უბედური შემთხვევისა გამო, ამ ათი წლის წინად რო დაშვართა ბორბოტმა ხელმა...

მაგრამ ეს გარეგნული ნაკლი კი არ ამცირებს ჩვენს საყვარელს მუსიკოსს: არა, კიდევ უფრო უუქსა ჰყენს მის გულგაუტეხობას, საქმის სიყვარულსა და მადლიან მუშაობას...

„ვისაც ჩემი სიკბაზეყ არ უნახავს, ნურც ჩემს სიბერეს უჩვენებსო, —უთქვამს ჩვენი ხალხის სიბრძნესა და მართლაც:

ახლაღ თვალწინ მიდგას რამანსუხის ძეფე ი ა კ ა რ გ ა რ ე თ ე ლ ი, ამ 20—23 წლის წინად, თბ. ძველ სახაზინო თეატრში მთელი, ქართველი და უცხო, საზოგადოება რომაჯადლოვა თვისი „დღეს მერცხალი“-თ და სხ.

მაგრამ არც მეორე ანდაზაა მცდარი: ბებერი ხარისა რქანიც კი იწყვიანო...

მართალია, იას სიბერემდე ჯერ ბევრი უკლია, სწორედ ახლა მოველით მისგან უფრო დასრულებულ მუსიკალურ ნაწარმოებს, მაგრამ სიკბაუკის ცეცხლი მინც თითქო მიჰნელებია...

და სწორედ ამ გარეგნულად მიწვლეულნი, მაგრამ შინით უქრობი ცეცხლის გამოწაშუქია მისი უკანასკნელი სასულიერო სავალობელნი, 13 მარტს სასულიერო კონცერტის სახით შესრულებული ახალი კლუზინისა დარბაზში.

წყნარი, სასოგების მომგვრელი, არა ამ ქვეყნიურ განცდათა აღმძვრელი, სულის ამჩუყებელი,—იი, როგორი იყო იგი...

მართალია სავალობლებს ერთფეროვანება, ერთკლოვენება ეტყობა (თვით პროგრამა ერთფეროვან სავალობელთაგან იყო შემდგარი), მაგრამ ნუ თუ ჩვენი წარსული გრძელი ისტორიული ცხოვრება, ტანჯვა-წამებით აღსავსე, უმეტესად ერთფეროვანი არ იყო?!

და ჩვენმა ეროვნულმა ეკლესიამ ცერის სულის კვეთება, იღუბალი აიკმა ხალხის სილუბქირეთა, სულიერ განცდათა სინამდვილით აღბეჭდა: მთელი ვალობა ითქო განუწყვეტელი სინანულის ლოცვათი...

ნაკლი?

მაგრამ რომ იყოს კიდევ, ჯერ სავალობელთა ნაკლის აღსანუსხავად არა გვეკლიან...

საღამოს ნაკლი უბირველესად ის იყო, რომ ვინც უფრო მეტის ყურადღებით უნდა ეპყრობოდეს სამშობლო ეკლესიას—ქართველი სამღვდლოება—ნაკლებად დაესწრო: სულ ოციოდე ქართველი სასულიერო პირი...

სამაგიეროდ დაეწრენ პლატონ ექსარხოსი, რუსები სპარსეთის, საელჩოს წარმომადგენელი და, თათრებიც კი და... განმარტება საქირო აღარაა... *)

მეორე ნაკლი—ქართული მუსიკის ზოგიერთ მუშაეთა აღმაცერად ლაპარაკი, თითოეულის მათგანის მიერ თავისთავის გარეშე სხვისი ნაშრომის არარად აღიარება...

უმთავრესი ნაკლი კი ისაა, რომ ჩვენს საზოგადო, სამუსიკო, სასცენო თუ სამოქალაქო ცხოვრებაში ჯერ კიდევ მხოლოდ ცხცაა, მარცხენა ხელი საქმობს, მარჯვენა კი დადუნებულია... ჯერ კიდევ ცალი ხელით—მარცხენათი ვმუშაობთ, ჩვენს საერო საზოგადო საქმეებს ჯერ კიდევ რამდენიმე კერძო კაცი თაოსნობს, ბევრი გაჭირვებით, და მარჯვენა, მძლეობი მხარე კი...

ნუ თუ ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების მარჯვენა ხელი აღარ ამუშავდება?!

ქ ი მ ი შ ტ ო კ მ ა ნ ი

* ქართული სასულიერო პირთაგან დაესწრენ ვ. ანტონი, არქ. იოანე და ნახარი, დეკ. 5. თალავაძე, ნ. მაჭარაშვილი, ე. ცინცაძე, ე. კვეციანი, ს. შოშიაშვილი, მღ. ვ. კარბელაშვილი, ი. მირიანაშვილი, ნ. და ლ. ნათიძენი, ა. კაკაბიძე, მიქლაძე, ფხვაძე, სარალიძე და ორიოდე სხ.

ჩვენი დროის ეგვილები

(თანამედროვე სურათები)

(დასარული. იხ. „თ. და ც.“ № 10)

— მაშ, შენ ამტკიცებ, რომ ქალი მხოლოდ გრძობათა დღევის დასაკმაყოფილებლად არის გაჩენილი? შევეკითხე მე.

— სწორედ, სწორედ. Эта аксиома.

— სცდები, ჩემო კარგო, სცდები...

— А ты какъ думаешь, თითონ ქალები კი იმას არა სცილობენ? Чѣмъ объяснить то, что дღეს ერთს დასდევენ და სულ მეორეს? Тѣмъ, что ერთი მოსწყინდეთ... ახლა მეორე და მესამე უნდათ. А если не вѣришь я могу доказать фактами — აი, წაიკითხე. ამ სიტყვებით მან უბის წიგნი ამოიღო და რამდენიმე რუსული წერილი მომაწოდა.

— რა არის, კაცო რომ ყველა „люблю! люблю! приходи, приходи და твоя твоя“ — სიბახიანი. წამოვიძახე მე დიმილით წერილები და გადკითხვის შემდეგ.

— Вотъ видишь — ყველა ერთ კვიცსა აარიან. ახლა შენ ისიც იფიქრე რამდენი კომისთანასთან ექნებათ მიწერილი ვე „люблю, приходи და твоя“.

— მე მაგაზე არ გეწინააღმდეგები, მაგრამ ჯერ ეგ ერთი, რომ მაგით შენ იმას ვერ დამატკიცებ, ვითომ ქალი მხოლოდ ენებათა დღევის დასაკმაყოფილებლად იყოს გაჩენილი; მეორეც — მართალია არაა მავისთანა ანიკა, ბენიკა, მარუსიები, მაგრამ ეგ იმას ხომ არ ნიშნავს, ყველა მაგათ ჰგვანდეს. რამდენია იმის მაგალითი, რომ ქალს პათიოსნების დასაცევლად მხეც მოძალადესთვის თავი ზედ შეეკლას; ანუ უზანკება მოტაცებულს სიცოცხლისთვის სიკვდილი ემაჯობინებინოს. შორს არ წავალ, ამ ცოტა ხნის ნამდვილ ამბავს ვიამბობ. ე — რა — ში ერთი ზიამაშვილი მყვანდა, ნინო, მგონი შენც იცნობდი, ის უბედური ვიღაც გიმწახიელს მოეტყუებინა და აი ჯერ თვენახევარიც არ არის რაც მტკვარში გადავარდა.

— სულელი ყოფილა! — მაგაზე გაკეთებულ საათს დახედა და წამოდგა.

— Уже половина двѣнадцатаго, такъ, что მე უნდა წავიდე. До свиданья...

ამ სიტყვებით ჩამომართვა ხელი და გასწია...

სულ ერთი საათი არ გავიღოდა მის შემდეგ, რაც შალვა წავიდა, რომ ლოგინზე მის უბის წიგნი ენახე. აქ დარჩენოდა. ავიღე, გადავშეხე და იმ წერილებთან ერთად, რომლებიც მე წამაკითხა, კონვერტით რამდენიმე ქართული წერილი მომხვდა.

— უბედურ ნინოს ნაწერი. — წამოვიძახე გამწარებულმა. ოხ! ნუ თუ ეს მტარავალი იყო მიზეზი მის უბედურებისა. კიდევ იმითამ წავიდა ისე მალე იმ უბედურის ხსენებაზე. წერილები რიგზედ ელაგა და მეც მიყოლებით დაუწყე კითხვა.

„შალვა! მაპატიე რო გუშინ ვერ მოველ დანიშნულ აღავას. ბევრი ვეცადე, მაგრამ ვერ მოვახერხე. ნუ დამემდურები. ნინო.“

2 პარილი

ჩემო ძვირფასო შალიკო! მივიღე შენი წერილი. ოხ! გენაცვალე, რომ იცოდე რამდენი ვკოცნე! ჩემო სიცოცხლე, ნუ თუ დარწმუნებული არა ხარ ჩემ სიყვარულზე? მიყვარხარ გენაცვალე, მიყვარხარ! შენი წერილი უბეში შევინახე. ესლაც ამან გამოზადებდა. ჩვენებს სძინავთ. ამ წერილს ლოგინში ეწერ მთვარის შუქზე თანაც შენ წერილს ვკოცნი. რაღა მოგწერო. მშვიდობით ჩემო სულის დემა, ჩემო სიცოცხლე, მშვიდობით! ვადაგებევი და ვადაგოცნი იმდენჯერ რამდენი ვარსკვლავიც ეხლა ცაზეა. ხვალ გელი თეატრში. კუბოს ფიცრამდე შენი ნინო.“

15 მაისი, დღის 2 საათი

ჩემო ძვირფასო შალიკო, რა არი გენაცვალე, რომ შენი ნახვა დამანატრულე. ეს მესამედ მომეატყუე. თითქოს მოხვიდოდი? გენაცვალე, წუხეთ სიზმარში ერთ მშვენიერ ბაღში ვიყავით და ტბის პირად ვისხედით. მთვარიანი ღამე იყო და იქაურობა თვალწარმტაც სანახაობას წარმოადგენდა. მე ჟინიანად ვკოცნიდი, შენ კი რაღაც დღურებილი მიყუ-

რებლი. გამომედიოდა. ბალიშს ჩავკროდი. აღარ დამეძინა. ფეჟირობდი იქნება მართლა ვაწყენინე რამე მეთქი, ბევრი დივიფიკტი, მაგრამ რა ვქნა გენაცვალე, ვერა მოვიგონე რა. იქნებ ის გეწყინა, რომ სამხედროში შესვლა დაიშალე? აქ მგონი საწყენი არა არის რა. ნუ თუ ღირწმუნებულნი არა ხარ, რომ მე უშენოდ სიცოცხლე არ შემიძლიან? თუ შენს თავს მომტაცებენ, მე რაღად მიინდა სიცოცხლე. არ ვიცი, ჩემო სიცოცხლე, რა ვქნა სულ შენს ფიქრში ვარ. გენაცვალე, რომ იცოდე თუ როგორ მწყურთან შენთან ლაპარაკი იმეღია უემქველად მნახავდი. მშვიდობით, გენაცვალე, მშვიდობით! ხვალ საღამოთი გელი თქვენ გიმნაზისთან. იმეღია მნახავ. თიბათვის ნ. შენი ნინო.“

„შალიკო! არ ვიცი რას მივაწერო შენი ასეთი ქტევა. წინათ თუ ერთი წამი არ შავდლო უჩემოდ გაგეძლო, ახლა თვალსაც მარიღებ. გუშინ გახსოვს ერთ ვიღაც გიმნაზიელ ქალს რომ დასდევდი? გახსოვს ჩვენ ე—ებს რომ დასცილობდი? მე უკან მოგდევდით და თქვენ ლაპარაკს ყუბი მოვკარ, შენ დამინახე კიდევ მაგრამ იმ წამსვე თვალი მომარიდე. ოხ! ნეტა ვიცოდე რას ნიშნავს ეს! ნუ თუ ეს იყო შენი სიყვარული? შენგან ამის არ მოველოდი. ნინო.“

27 თიბათვე

„გაგივე შენი სამხედროში შესვლა შენ ხომ აღარფერს მაგებინებ, გრცხვენოდეს. როგორც გაგივე მგონი გიორგობისთვის 13-ში გამოუშვებნო. თუ მინამდის დარღს გაუძელ, მაშინ მაინც მნახე.“

13 ნენენისთვე

„შალიკო. მე ამას არ მოველოდი შენგან. ნუ თუ მარტო ევა ხარ? ეგ იყო შენი წრფელი სიყვარული? თუ ესე მალე მოგებრუნებოდი რად მატყუებდი? გახსოვს 16 მაისის ღამე? აბა მოიგონე იმ ღამეს რომ მითხარი უფერ წარმომიდგენია უშენოდ სიცოცხლე—ო, ნუ თუ მარტო იმტომ მეუბნებოდი იმ სიტყვებს, რომ ჩემი ხორცი დამტყპარაიყავ? ეგ იყო შენი სიყვარული? მტკუარ ტინის მოკვლა და შემდეგ ხელის კვრა, გრცხვენოდეს... გრცხვენოდეს. მეტს არას გეტყვი. ვანა არა

„იმ“ ღამეს „იქიდან“ რომ მოვედიოდი, მე სიარული რომ ველარ შევქმელ... ეტლში, რომ ჩამხვი—მე რაღაც შეგატყე. იმ ათიოდე წუთის წინ თუ შეკვროდი, თუ ზედ მადნებოდი, მაშინ ხმასაც აღარ მტყვმი. გახსოვს გამომშვიდობების დროს ზედაც აღარ შემომხედენ კი რაღა გინდოდა. ხომ დასტები ჩემი ხორციით და... მე კი ის ღამე ტირილით გავათენე. მას შემდეგ სირცხვილით გარედ ველარ გამოვდიოდი—მეგონა თუ ყველამ იცოდა ჩემი ..... (აქ წერილში წინწყლები ისხდა). მას შემდეგ მე უბედური ასე შეუშენველად ვქვებოდი. შენ კი ნახვის ღირსსაც კი აღარ მხდიდი. ესლა? ნუ თუ არავითარ სიზრალულს მაინც არ გამოიწვევს შენში შენგან მჩვრად ქტეული აღმაინა?.. მაგრამ... მგონი თავიც მოგაწყენე. შენ ინეტარე... მე კი სასიცოცხლო აღარ ვარ... ჩემ მშობლებსაც შეუბრუნეთ... სანამ ამ წერილს მიიღებდე, მე უკვე მტკვრის ტალღებში განუტყვევებ ტანჯულ სულს. საუკუნოდ მშვიდობით და ეს იცოდე ჩემგან, რომ ვერაფერი ვაქცაობაა უმანკოს მოტყუება და მის წრფელ სიყვარულზედ სიცოლი. შენგან გაუბედურებულნი.“

გავათავე. მწარე სევდამ მომიცვა. თვალცრემლიანმა ესლა წავილულლულე: ოხ! ნუ თუ ჩემ სამშობლოს ასეთი შვილებიც უნდა წარმოეშვა?! მაგრამ... ვაი, რომ ცული დროცული შვილების წარმოშობა ყოფილა..

ს. კაეშნიშვილი

სახალხო სახლში 9/III წრემ, პირველად წარმოადგინა ლანგმანის 3 მოქ. დრ. „მარტალ ტურაზერი“. პიესა მეტად მოსაწყენია და სუსტიც. ამ ნაირ შთაბეჭდილებას პიესისას, კალიგრატუნდენ აღმსრულებელნიც.. სიცოცხლის შეტანა შეეძლო მხოლოდ ალ. იმედაშვილს, მეტადრე ზოლო მოქმედებაში. მაგრამ „ოტელუს“ ამსრულებელიც თავ თავის ქერქში ვერ გრძნობდა. კარგი იყო ნ. მკვდილიშვილი ბარტლომეს

(ტურაზის შვილი) როლში ბავშვური გრძობა, სიკაცუნე და სიმკვირცხლე არჩეულა მას, სხვა მოთამაშეთაგან. არა უშედადარა ალ. მერტრეველს. საერთოდ, პიესა, ვერ „ასარულეს“ სიტყვის სწორე მნიშვნელობით. ეს მიტომ რომ მოთამაშეთა შორის ბევრი იყენენ გერმანულდებულნი „ჟოჯო“ და შესამე ხარისხოვანი მოთამაშენი. ჩვენ სცენას კი იგინი არა ჰყავს გაწრთინილი კარგად, და ეს არის მიზეზი რომ თვინათნი უსიკაცუნობით, მოუხეშობით და საქმის არ ცოდნით აძლიერებდენ პიესის უშინაარსობას. წარმოდგენა გათავად ღამის 12 ს.

დ. ხაუშუბი შაბათს, 12/III, ანუ გ. წრის გამგეობამ, ჯგაფარაშვილის შენობაში, წარმოადგინა კოსოვოროტოვის დრამა 4 მოქ. „გაზაფხულის ნიღაზარი“. ასეთი შინაარსიანი და მწყობრად ჩატარებული პიესა ხაუშურის საზოგადოებას კარგა ხანია არ უნახავს. რეჟისორობდა ბ-ნი ნ. სინარულიძე. პიესის უმოთარეს გმირის როლს (სერგეი) ასრულებდა ბ-ნი გ. ნაკაშიძე. ეს სცენის მოყვარე პირველად გამოვიდა აჭაურ სცენაზე და თვისი დაკვირვებულის თამაშით გვიჩვენა რომ იგი დიდ ძალას წარმოადგენს. სერგეის რთული როლი საუცხოვოდ განასახიერა. მას მხარს უმხევენდა ქ-ნი იონისიანი (ესეკ), თუ არ ვსცდები, პირველად გამოვიდა ხაუშურის სცენაზე), რომელსაც შეგნებულად შეასრულა ნატაშას როლი. ქ-ნი ქ. კალაძე (ვარინკა), როგორც ყოველთვის, საუცხოვო იყო. ბ-ნი ალ. ქუთოთაძე (ბორის) მშვენიერი იყო. კარგად იყვენ: ბ-ნი მ. ლაზარევი (ვალენტა), ქ-ნი ნ. კაკელიძე და ბ-ნი მ. კვალიაშვილი. დანარჩენები ანსამბლს ზელს უწყობდენ. საერთოდ პიესას გამოცდილი რეჟისორის ხელი ეტყობოდა. ხალხს საკმაოდ დაესწრო. იმედია, გამგეობა, ასეთ წარმოდგენის შემდეგ, შთაბეჭდილების შესანარჩუნებლად აგეკიდენს უშინაარსო და მობეზრებულ ვოდვილებს.

წარმოდგენა ძალიან გვიან (9¹/₂ ს.) დაიწყო და გვიანაც (1¹/₄ ს.) გაათავეს. კაკალი

წვრილი აგებები

◆ **ძარ. დრამ. საზ-მის სასარგებლოდ** დღეს, კვირას 20 მარტს, „ახალი კლუბის“ დარბაზში ფრიალ საყურადღებო საღამო იმართება ქ. ვ. ი. ერისთავის დიასახლისობით. საღამოში ცნობილი და ნიჭიერი ბლანი იღებენ მონაწილეობას.

◆ **ბარდაცივალა** ბაქოს სცენის მოყვარე ალ. პავლიაშვილი.

◆ **ბ. სუბოტათაშვილი-იუთინი**, ჩვენი თანამემამულე, სახელგანთქმული დრამატურგ-მსახიობი, როგორც გავიკეთე, სააღდგომოდ გვეწყვედა. სხვათა შორის, იგი ითამაშებს სახაზინო თეატრის სცენაზე პოლონსკის დასში. იმედია, ჩვენი საზოგადოება ჩვეულებრივ თანაგრძობას გააოიჩენს და ღირსეულად შეხვდება

ძიკრფას სტუმარს. სუბოტათაშვილი კარგა ხანია რაც თავის საშობლოში არა ყოფილა.

◆ **ალ. შაჰხაზინის** მოთხრობა „ციცია“ გ. მარტირუხოვამ პიესად გადმოაკეთა. პიესას ეწოდება „გაობრებელი ოჯახი“ ნ. შოქ. 12 სურ. პიესა უკვე ნებადართულია წარმოსადგენად.

◆ **სახალხო სიტყვიერების** შეგვრები ანტო კაპანაძის კვლევა განავრცობს ანდაზა-ზღაპარ-ლექსთა შეკრებას და ამ მოკლე ხანში გამოდგენს მართლაც, რომლის შემოსავლით ჰსურს ანბანები და სხვა სახალხო წიგნაკები შეიძინოს ხალხში გასავრცელებლად.

◆ **გ. ბარაკიძის პიესა** „მოლობუე გაზაზე“ სცენაზე წარმოსადგენად, ავტორის ნებადართულად, აკრძალულია.

◆ **საქუთარი აუდიტორიის** ასაშენებლად ავლბა. ქართ. წრის გამგეობამ დაადგინა: ყოველ წარმოდგენის შემოსავლიდან გადაიღოს 10% ძირითად თანხად, უძრავი მამულის შესაძენად.

◆ **ჩემის ალ. ჟუჟუნავა** ავლბარის ქართ. სახ. წარმ. მმართველი წრის გამგეობამ საგაზაფხულო სეზონისათვის რეჟისორად მიიწვია. ა. ჟუჟუნავა, სხვათა შორის, უსასყიდლოთ წაიკითხავს სცენის მოყვარეთათვის სისტემატურად ლექციებს: მიმიკის, პლასტიკის, გრიმის და ბულოვების შესახებ.

◆ **ავლბარის თეატრ-პალასში**, დღეს, 20 მარტს, მსახიობთა ალ. იმედაშვილის, ქ.ქ. ან. ქიქოძის, ბეგინაშვილის, ბ. კორიშის და გომელაურის მონაწილეობით, სახ. წარმ. მმართველი წრის მიერ, წარმოდგენილი იქნება შექსპირის „ოტელო“.

◆ **ლანჩხუთში სასაღამოო მშვიდის** ს. ერთაწინდელის პარეცასკეზლად 28 მარტს საქველმოქმედო მიზნით წარმოდგენილი იქნება მისი პიესა „ლურჯი ხალათი“, კ. ელენტი წაიკითხავს რეჟერად ს. ერთაწინდელის შესახებ, და ახალგაზდა მგოსნები წარმომსწამენ ლექსებს.

◆ **ნაძალადების თეატრში** დღეს ს. გოგაშვილის რეჟისორობით—„მსხვერპლი“ და „მათიკა“.

◆ **ბაქოში** დღეს, 20 მარტს იმართება ელ. ჩერქეზიშვილის დღესასწაული.

◆ **არმაზიში** შესდგა სცენის მოყვარეთა წრე, ოცამდე სცენის მოყვარის მონაწილეობით. ეს წრე 20 მარტს „ახალ თეატრში“ წარმოდგენს „ყაჩად არსენა“-ს. შემდეგი წარმოდგენა—კვირაცხოვლობას „გატრუებული იმედი“.

ფოტო

ბორჩხა. ა. გა-ძეს, გამაღობთ გამოგზავნილი მასალისთვის, თავის დროზე დაიბეჭდება.

ოტოშ. გვეცნობეთ თქვენი მისამართი.

უკვე იბეჭდება

ქველსათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

უცხო სიძუვათა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორედ შეეცებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად ვადიდებულად) წიგნი ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათაგან (ფრანგულ, ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზა წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, წასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკარის ყდაში, მოქოლოვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნილი ღირს **ორი (2) მანათი** (ფულის გადახდა შედავითათავე შეიძლება; ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენი—წიგნი გამოსვლის ეამს ახალ ხელისმომწერთათვის 2 მან. 50 კპა.

ხელის მოწერა მიიღება: **ეურ. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში „სორაპანი“ -ს სტამბაში. ფოსტით: Тифлиς. Ред. „Театри да Цховреба“ Ис. Имедашвили.**

1916 მიიღება ხელის მოწერა 1916

ყოველკვირეული სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო-სამხატვრო, საზოგადოებრივ შინაარსის სპირატომბიანი ჟურნალი იშემორჩისტული განყოფილებით, შარეებით და კარიკატურებით

წელიწადი
მომთხზ

„თეატრი და ცხოვრება“

წელიწადი გამოსვლისა მომთხზ

წლიწარად
ჩ მან.
ნან. ფლ.
3 მან.

1916 წელსაც გამოვა

ჩვეულებრივი სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით, სახელმძღვანელო და ახალ-გაზრდა მწერალთა მონაწილეობით.

ჟურნალი პარტიათა ვარეშეა, პროგრესიული მიმართულებისა

ჟურნალში ხუთასამდე სპირატი დაიბეჭდება

ფანი: წლიურად ისევ 2 მ., ნახევ. წლით—3 მ. ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება. ხელის მოწერის დროს—2 მ. შინაში—2 მ. ენკენისთვეს I მ. ვინც მთელი წლის გადასახადს ამ თავითვე შემოიტანს, ამა ქრისტეშობისთვის ნომრებაც გაეგზავნება.

ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ სტამბაში (მადათოვის კუნძ. № 1, ვორონკოვის პატარა ხიდის ყურში, მუხრან-ბატონის სან.) იოსებ იმედაშვილთან დღით 9—2 ს. ხალ. 5—7 ს. ფოსტით: Тифлиς, ред. „Театри да Цховреба“—Ис. Имедашвили.

ტელეფონი № 15—41. რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილი

„ავლაზური თეატრი კალასი“

საგაზაფხულო სეზონი
წარმოდგენა

კვირას, 20 მარტს, აუღარ. ქართ. სსხ.
წარმ. მმართვე. წრის მიერ მსახიობთ: ალ. იმე-
დაშვილის, ა. ქიქოძის, ს. ბეჟანიშვილისა და
პ. კორი ბელის მონაწილეობით

წარმოდგენილი იქნება ბირეული ავლაზ-
რის სცენაზე ცნობილი უ. შექსპირის ტრაგედია
ნ შოქმედ. თარგმ. ივ. შიშხაძისა.

დასაწყისი სწორედ საღამოს 8 საათზე.

ადგილებს ფასი 30 კ. ღგან 1 მ. 50 კ. მდე.
რადგანაც ზოგიერთნი მოტრუეებით ხელზე ჭვი-
დან ბილეთებს, ამიტომ მატყუებულ საზოგადო-
ების საუბრადლებად ცხადდება, რომ ჩვენა წარ-
მოდგენის ბილეთები გაიყიდება მხოლოდ თეატ-
რის კასში.

რეჟ. ალ. იმედაშვილი. მორ. გაგუე ა. უმბრიევი

ოსელო

სახალხო სახლი
დილით ხანმოკლას, 25 მარტს. დილით
2 შეერთებული გუნდი 1, ქართველ მომღე-
რალ-მგალობელთა და 2, ქართველ მუსიკა
მომღერალ-მგალობელთა

პ. კავსამიას დირიჟირებით

დიდ კონსერტს

მშათა კავსამიების (ტრო), თ. ლოვარსაზ ჯან-
დიერის (სოლოღორაშული), იოსებ საღირაშვი-
ლიმ (თარი), ვანო უსტიაშვილის (ფანდური),
გიორგი ბეჟანიშვილის, გიორგი ბერიაშვილის,
ვისო ჩეკურაშვილის, ვანო დაღანაშვილის და
სხვათა მონაწილეობით.

ბილეთების ფასები 15 კ.-დან 1 მ. 50 კ. დე;
ბილეთები იყიდება თეატრის კასში დილის
12—2 ს. საღ. 6—8 საათამდე; დასაწყისი დი-
ლის 12 საათზე.

მორიგი წვერნი გამგებობისა: ი. ქარსელაძე
გ. პეტრიაშვილი და ი. დემეტრაშვილი.

ნაკალაშვილი თეატრი

კვირას, 20 მარტს, 1916 წ.

ნაძაღვანის სენის მოაგაგებად მიერ წარმო-
დგენად იქნება:

1 მსხვერპლი 2 მათიკო

დრ. ი. გუბუნაშვილისა კომ. ავ. ცაჭრლისა
1 და 2 მოქმედება. მე-3-ე მ.

მონაწილეობენ: ქ-ნნი: ბერძინიშვილი, ს. გო-
გაშვილისა, ქ. კამკამიძე; მ-ნ ყი: გ. ბეჭეჭურა-
შვილი, გაბინაშვილი, კულუხაშვილი, სვანიძე,
ს. გოგაშვილი, ძაძაძია, ლაღოშვილი, საცი-
ტაძე, შავიშვილი და სხ.

ადგილების ფასი: 20—40 კ. დასაწყისი საღ. 8 ს.
მორიგი გამგე ა. სუხაშვილი.

„ახალი კლუბი“

ერთი კვირის პროგრამა 20—21 მარტ.

კვირა—ქართ. დრამატ. საზოგადოებ. საღ. მო.

ორშაბათი—სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორ-
კესტრი.

სამშაბათი—საოპერეტო წარმოდგენა.

ოთხშაბათი—სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორ.

პარასკე.—ქართული წარმოდგენა (უფასოდ);

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ.,
წარმოდგენისა და სინემატოგრაფ. საღ. 8 ს.

შესასწავლი ფასი ჩვეულებრივია, მხოლოდ
სამშაბათს და შაბათს იხიდან: მანდილოს-
ნები და სტუდენტები (ფორმაში) 65 კ.
მამაკაცები 1—05 კ.

სახალხო სახლი

სამშაბათს, 29 მარტს ქართ. დრამ. საზოგ. დასის მიერ
წარმოდგენილი იქნება:

ღ ა ლ ა ტ ი

დრ. ნ მოქ. ა. სუმბათაშვი. თარგ. გ. ყიფშიძისა
ზერნაბი—ნინო დავითაშვილი.

მონაწილეები: ქ-ნი: ქიქოძე, ბეჟანიშვილი,
ბ-ნნი ვი, გუნია, გომელაური ზ., თარაღაშვილი ი.,
კორიშვილი პ., იმედაშვილი ა., იშხანიძე გ., მამფორია
ი., გიციშვილი მ., სარაული მ., ვარვარაძე ვ., ჩაგურავა ნ.
ადგილები ფასი 15 კ.—1 მან. 50 კ.დე.
დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

რეჟისორი ან დ რ ა ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ი

სცენის მოყვარე-მუსიკოსი საყურადღებოდ:
И. Т. Полумордвиновъ.

Списокъ пьесъ

На грузинскомъ языкѣ.

ავტორი. ი. წ. წარმოდგენილი. ნა სცენ ნავნ. ყრავ. ი. ოქოვ.

სცენის მოყვარე-მუსიკოსი საყურადღებოდ: И. Т. Полумордвиновъ.